

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA FILOZOFICKÁ

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

seminární práce z předmětu

POLITOLOGIE 1

**Augusto Pinochet, jeho režim a srovnání
s Argentinou za Peróna**

Jméno a příjmení:	Jan Ambrož
E-mail:	ambroz@students.zcu.cz
Evidenční číslo:	F09B0308P
Ročník:	1.
Obor studia:	Politologie
Forma studia:	prezenční
Školní rok:	2009/2010

Obsah

1. Úvod	- 1 -
2. Pinochetův život.....	- 1 -
3. Předzvěst převratu	- 2 -
4. Převrat	- 4 -
5. Pinochetův režim.....	- 5 -
5.1. Útlak	- 5 -
5.2. Ekonomika	- 7 -
5.3. Co přinesl Pinochetův režim	- 9 -
6. Srovnání s Perónovým režimem	- 9 -
7. Závěr.....	- 11 -
8. Literatura	- 12 -

1. Úvod

Pinochet jakožto diktátor, za jehož režimu přišlo o život bezmála 3000 lidí, je mnohými odsuzován. Ovšem mnohými, dokonce i řadou politiků, byl podporován. Zasadil se totiž o zabránění převzetí moci komunisty v Chile na počátku 70. let. Předmětem mnoha diskuzí je i fakt, zda to celé bylo ku prospěchu věci, když poté nastolil dlouhotrvající vojenský režim. Celá řada lidí argumentuje tím, že případný komunistický režim by stál život daleko více lidí, jak je tomu vidět ve zbytku světa. Pravdou však je, že to neomlouvá zmíněných 3000 lidských životů, které vyhasly za vlády Augusta Pinocheta.

Tato seminární práce si klade za cíl osvětlit nejen okolnosti převzetí režimu Pinochetem, charakteristiku krutovlády Pinocheta a jeho zpravodajské služby DINA, ale i podrobnosti snahy o léčbu šokem chilské ekonomiky a její charakteristiky a také srovnání režimu s vládou Juana Dominga Peróna, který také jako Pinochet zaváděl ekonomické reformy, avšak zpočátku do jisté míry opačné než Pinochet.

2. Pinochetův život

Augusto José Ramón Pinochet Ugarte se narodil 25. listopadu 1915 v chilském Valparaisu. Zde také navštěvoval několik škol a v roce 1933 ho přijali po několika neúspěšných pokusech (v letech 1931 a 1933) na vojenskou školu v Santiagu, kterou v roce 1936 dokončil v hodnosti podpraporčíka (Vial, 2006: 26-43).

Následující roky pendloval mezi posádkami jako typický armádní důstojník. V září 1937 byl přidělen k pluku „Chacabuco“ ve městě Concepción. O dva roky později byl převelen k pluku „Maipo“ ve Valparaisu. V roce 1946 byl převelen k pluku „Carampangue“ ve městech Iquique a Pisagua na severu Chile (Vial, 2006: 45). O tři roky později vstoupil do štábního kurzu na vojenské akademii a po jeho dokončení v roce 1951 se vrátil jako učitel na vojenskou školu. Jako pomocný profesor na akademii vyučoval souběžně vojenskou geografii a geopolitiku. Na počátku roku 1953, již v hodnosti majora, byl převelen k pluku „Rancagua“ ve městě Arica na severu Chile. Poté, v roce 1954, se vrátil k výuce na vojenské akademii v Santiagu a opět vyučoval vojenskou geografii a geopolitiku. Dále jako asistent vyučoval i logistiku, jejíž výukou se zabýval i na letecké vojenské akademii. Během působení na pozici vojenského pedagoga začal také studovat práva, která musel po třech letech ukončit z pracovních důvodů (Vial, 2006: 81-86).

Na konci roku 1959 byl přidělen ke generálnímu štábu 1. divize v Antofagastě. Následujícího roku se stal velitelem pluku „Esmeralda“ a roku 1963 byl jmenován zástupcem ředitele akademie. V roce 1969 byl Pinochet povýšen do hodnosti brigádního generála a jmenován vrchním velitelem 6. divize sloužící v Iquique.

Pinochet si negativní názor na socialisty získal zejména při zemětřesení, které postihlo Chile na konci roku 1939. V Concepción zemřelo zhruba 30000 lidí. Na pomoc postiženým byla následně povolána armáda. Pětadvacet dní bez oddechu vojáci pracovali na záchraně lidských životů a příbytků. Měli na starosti také rozdělování pomoci, při kterém se Pinochet stal svědkem nejedné trapné události. Socialistické brigády, které se účastnily rozdělování oděvů a potravin, si značnou část pomoci ponechaly pro sebe. Vojáci poté raději přebírali kamiony s materiálem ještě před městem (Vial, 2006: 65). Další poznatky o chování a jednání komunistů získal Pinochet při velení tábora v Pisague, kde byli komunisté zadržováni na základě mimořádných pravomocí prezidenta, které mu přidělil parlament ve snaze zabránit vzrůstajícím stávkám, které komunisté podněcovali, v měděných, uhelných a ledkových dolech (Vial, 2006: 69-74).

3. Předzvěst převratu

Celková situace v Chile se zkomplikovala při prezidentských volbách 4. září 1970, které vyhrál kandidát ultralevicové Lidové jednoty Salvador Allende. Tato koalice se skládala ze socialistické strany, dále z komunistů a Hnutí jednotné lidové akce MAPU, které se oddělilo od křesťanských demokratů (Vial, 2006: 114).

Prezident Allende získal podporu křesťanských demokratů, musel však slíbit dodržování demokratických principů. Dále musel podepsat Statut demokratických záruk, v nichž se zaručovalo striktní dodržování ústavy. Jak se později ukázalo tyto sliby byly učiněny pouze k udržení moci jako taktická nutnost. V pozdější době však tyto sliby nebyly prakticky dodržovány.

V lednu roku 1971 byl Augusto Pinochet povýšen na divizního generála a velel posádce v hlavním městě Santiagu. Z titulu této funkce spadá do jeho kompetence v případě vyhlášení výjimečného stavu kumulovaná funkce velitele armády i policie. Mezi jeho další povinnosti patří i zabezpečování průběhu slavnostních ceremoniálů v hlavním městě a přilehlém okolí.

Když 10. listopadu 1971 přijíždí do Chile Fidel Castro, je Pinochet značně znechucen pobytem Castra a opakovaně mu odmítá vzdát vojenské pocty, ovšem takovým způsobem, aby to nikdo z přítomných nepoznal. Castrova návštěva, která se protáhla na 21 dní, vzbuzovala nevoli i v celé armádě. I vrchní velitel pozemních sil generál Carlos Prats Allendovi doporučoval, aby návštěva pokud možno netrvala příliš dlouho (Vial, 2006: 134).

Armáda v této době nebyla příliš nakloněna vládě, což bylo hlavně z několika důvodů. Platy v armádě nebyly nijak závratné. Velení také nebylo příliš nadšeno z dlouhé návštěvy Castra v Chile v roce 1971, a v armádě tak sílil pocit, že se země plíživě zmocňují marxisté. (Vial, 2006: 134) Dalším důvodem byl rozpor mezi armádou a tzv. Grupo Armando de Presidente, což byla prezidentova osobní stráž složená zejména z členů Lidové jednoty. (Angell, 1991: 358) Allende také prosazoval v rámci státního zbrojního programu nákup zhruba pětiset tanků ze Sovětského svazu, ale Pinochet, tehdy již jako náčelník štábu pozemního vojska, s tímto nesouhlasil. Jedním z důvodů nesouhlasu byla i následná potřeba pozvat do země sovětské (komunistické) instruktory, kteří by mohli posílit celkově vliv komunistů v zemi. Pinochet se souhlas snažil co nejdéle oddálit, což se mu nakonec povedlo. Vysvobodilo ho totiž 11. září 1973 (Vial, 2006: 161).

Během dvou let socialistického programu vlády, kdy docházelo k rozsáhlému vyvlastňování, se do rukou státu dostalo více než 415 podniků, které produkovaly přes 60% HDP. Celkově však stát kontroloval přes 80% hospodářské produkce. Allendeho rozchazovačná politika vedla k nárůstu státního dluhu a státní správa byla nucena k tisku nových bankovek, což ovšem po čase vyvolalo neudržitelný růst inflace, která vystoupala na 260,5 %. S růstem inflace se objevily i nedostatky v zásobování, fronty v obchodech a obchod na černém trhu. (Vial, 2006: 152) Jakmile se v roce 1971 začaly tvořit první fronty v obchodech, Pinochet začal tušit, že situace je velmi špatná a může vést k celkovému

ovládnutí země komunisty a jejich spojenci. Zároveň si vybavil i momenty ze zemětřesení v roce 1939, kdy komunisté svévolně postupovali při rozdělování přidělů (Vial, 2006: 145).

Parlament, který již nechtěl tolerovat porušování zákonů, několikrát vyjádřil nedůvěru ministrům, avšak ti byli vždy pouze přesunuti do jiných resortů, než aby byli odvoláni. Dne 26. května 1973 Nejvyšší soud vydal prohlášení, že vláda neporušila ústavu a zákony, reálně však byly porušeny několikrát, a od tohoto prohlášení je začala porušovat systematicky. Dne 22. srpna 1973 poslanecká sněmovna odhlasovala, 81 hlasy proti 47, rezoluci volající po odstranění prezidenta Allendeho i za použití síly, pokud to bude potřeba (Vial, 2006: 185). Prezident sice odvolán nebyl, pro to by bylo potřeba dvou třetinové většiny, avšak otrásl to silně legitimitou jeho vlády.

4. Přebvat

Pinochet byl dne 23. srpna 1973 ustanoven vrchním velitelem pozemních sil. Jako velitel se sám přesvědčil, že většina důstojnické sboru touží po převratu. Přebvat samotný naplánovala skupina generálů mezi nimiž byli Gustavo Leigh, Francisco Herrera a Nicanor Díaz, viceadmirál Carvajal a kontraadmirál Ismael Huerta a spolu s nimi generálové pozemních sil Vivero, Nuno, Arellano, Carrasco a de la Cruz. Pinochet sám do poslední chvíle netušil, jak se v otázce puče rozhodne. Pinochet obeznámený s plánem puče si byl vědom, že pokud se postaví proti, tak sice ubrání hlavní město, ale nikoliv zbytek Chile, které se ocitne v občanské válce. (Vial, 2006: 197) Postavil se tedy na stranu pučistů. V úterý 11. září 1973 nastal konec Allendeho vlády. Armáda ze strachu z komunistického převratu převzala kontrolu nad celou zemí. Puč proběhl rychle a precizně na celém území Chile (Vial, 2006: 199). Prezident Allende se opevnil se svojí osobní stráží v prezidentském paláci La Moneda a poté, co byl obklíčen vojenskými jednotkami, spáchal sebevraždu, prý za použití samopalu, který mu dal Castro při své návštěvě (Vial, 2006: 204).

Během puče docházelo k řadě krutostí. Cílem byli hlavně příznivci Lidové jednoty, důvodem toho byl již zmíněný strach z komunistického převratu a následné občanské války, proto byli členové Lidové jednoty považováni za nepřátele a už nikoliv za politické oponenty. Mohlo by se zdát, že převrat byl namířen pouze proti levicovým politikům, ovšem zde je nutno podotknout, že cílem pučistů bylo potlačit politické strany a utlumit politický život jako takový, nikoliv jen donutit levici jednat s pravicí, i když ta pučisty značně podporovala (Angell, 1991: 360).

Součástí puče bylo i armádní uchopení vrchního velení nad národem (mando supremo de la nación). Armáda vytvořila vojenskou juntou (junta de gobierno), která se sestávala z generála Augusta Pinocheta, reprezentujícího pozemní vojsko, admirála José Toribia Merina Castra, reprezentujícího námořnictvo, generála Gustáva Leigha Gurmána, reprezentujícího letectvo, a generála Césara Mendozy Durána, reprezentujícího národní policii. Junta se zavázala dodržovat zákony a ústavu, jak jen to podmínky dovolí (Barros, 2001: 10).

Zpočátku se jednotlivé osobnosti ve vedení junty každoročně střídali. Ovšem s postupem času si Pinochet uzurpoval veškerou moc v juntě a na základě faktu, že je představitel nejstaršího odvětví armády – pozemního vojska, se stal jejím „velitelem“. Také díky Statutům Junty si otevřel cestu ke jmenování prezidentem, což se stalo 17. prosince 1974. (Barros, 2001: 11-12) Zákonný dekret č. 806, tak jmenoval osobu, jež vede juntou, „prezidentem republiky“ (Vial, 2006: 208).

5. Pinochetův režim

5.1. Útlak

Na počátku pinochetova režimu vyvstala potřeba zorganizovat zpravodajskou síť, která by pokrývala celou zemi. Proto byl v listopadu roku 1973 vytvořen aparát s provizorním názvem „Výbor DINA“ (Dirección de Inteligencia Nacional - Ředitelství státní zpravodajské služby). Šéfem DINA se stal Manuel Contreras Sepúlveda, který si vyčlenil pro DINA zhruba 500 důstojníků a poddůstojníků.

DINA byla oficiálně založena zákonným dekretem č. 521 v polovině roku 1974 a jejím cílem bylo získávání informací na celostátní úrovni. Spolu s DINA působila v Chile celá řada dalších zpravodajských služeb, které spadaly pod jednotlivé složky armády (pozemní vojsko – DINE, námořnictvo – SIN, letectvo – SIFA, karabiníci – DICAR). Konkurence také způsobila, že všechny tyto zpravodajské složky mezi sebou soupeřily a navzájem si kladly překážky. Všechny také, s výjimkou DINE, zatýkaly občany, zavíraly je do tajných věznic, mučily a zabíjely (Vial, 2006: 217-218).

Contreras se řídil tzv. národní doktrínou, kterou lze shrnout takto: „*Svět se nachází v nikým nevyhlášené, avšak neustále pokrytecké válce mezi západní křesťanskou civilizací a mezinárodním komunismem. V této válce se nepřítel neřídí žádnými zákony, a proto nad ním nemůžeme zvítězit, nebudeme-li mu oplácet stejnou mincí. Obránci západních hodnot musí pro jejich záchranu, bude-li to potřeba, tyto hodnoty porušovat*“ (Vial, 2006: 218-219).

K nejhorším násilnostem docházelo v prvních třech měsících po převratu, kdy celá řada levicově smýšlejících osob zmizela či byla zavražděna. Tento proces měl téměř vyhlazovací charakter, jehož cílem se stali příslušníci GAP (viz výše) a MIR (Hnutí revoluční levice), socialisté a členové komunistické strany.

Těla některých byla nalezena na opuštěných místech se známkami nepředstavitelného mučení (například tělo Marty Ugartové, pokladnice Lidové jednoty). V mnoha případech ovšem těla obětí zmizela, aby byly zahlazeny stopy současných kriminálních činů.

V prvních šesti měsících bylo pozatýkáno více jak osmdesát tisíc politických vězňů. Mučení, doživotní vězení, vraždy a vyhoštění se stalo součástí politické kontroly, kterou ve svých rukách soustřeďovala DINA (Angell, 1991: 360).

Přesný počet obětí nelze dodnes přesně určit, avšak v roce 1991 byla ustanovena tzv. Rettigova komise (pojmenovaná podle předsedy Raúla Rettiga, bývalého vyslance z doby Salvadora Allendeho), která měla za cíl odhalit skutečné počty obětí na životech Pinochetova režimu.¹ Ve své zprávě komise došla k závěru, že 2279 lidí bylo zavražděno z politických důvodů, u dalších 641 nemohla přesvědčivě určit, zda byli zavražděni z politických důvodů, dalších 508 případů přesahovalo její mandát (nedošlo tedy k prošetření) a u dalších 449 případů nebyly kromě jména zjištěny další údaje. Z celkového počtu 2279 obětí měli 2115 na svědomí vládní agenti či osoby v jejich službách. Hlavní vinu podle šetření měla DINA. Mezi oběťmi bylo i 49 dětí mladších šestnácti let. Více jak polovina byla zavražděna během roku 1973 a obětí se stal i jeden československý občan.²

V roce 2003 byla zřízena tzv. Valechova komise, která měla za cíl, na rozdíl od předchozí, prošetřit veškeré porušování lidských práv. Měla také identifikovat všechny oběti a vyhotovit jejich seznam, na základě kterého byli následně „odškodněni“. Komise ve své zprávě došla na základě 35868 svědeckých výpovědí k závěru, že u 27255 lidí došlo k porušení jejich práv. Zhruba dvě třetiny z těchto případů se stalo během roku 1973.³ Valechova zpráva se však stala i terčem kritiky, jelikož u čtyřech případů se zjistilo, že údajní mrtví či zmizelí přežili či zemřeli později, ovšem nikoliv v souvislosti s režimem. (Jessalyn, 2008)

¹ Truth Commission: Chile 90, dostupné na: <http://www.usip.org/resources/truth-commission-chile-90>, 15.11.2009.

² Rettigova zpráva, dostupné na: http://www.usip.org/files/resources/collections/truth_commissions/Chile90-Report/Chile90-Report.pdf, 14.11.2009.

³ Truth Commission: Chile 03, dostupné na: <http://www.usip.org/resources/commission-inquiry-chile-03>, 15.11.2009.

5.2. Ekonomika

Ekonomické reformy po puči v sedmdesátých letech se chopila skupina mladých, progresivních ekonomů, označovaná jako Chicagská škola. Tvořila ji zhruba stovka absolventů zahraničního studia, obvykle ve Spojených státech. Většina měla vztah k ekonomické katedře Chicagské univerzity, ale pocházeli i z Harvardu, Kolumbijské univerzity a jiných škol. Tito absolventi následně většinou vyučovali na Chilské univerzitě. Vyučování na plný úvazek – na němž se podíleli lidé jako Sergio de Castro a Pablo Baraona – vedlo k vytvoření zmíněného týmu. Ovšem jejich ekonomická doktrína však působila pouze na akademické půdě, to zejména kvůli své novosti a někdy až extravaganci.

Roku 1972, za krize Allendeho režimu, udržoval sociolog Emilio Sanfuentes, absolvent postgraduálu na Chicagské univerzitě, vztahy s námořnictvem, a to prostřednictvím podnikatele Organda Saénze a bývalých důstojníků Hermána Cubillose a Roberta Kellyho. Tvořili příručku ekonomických opatření, které bude muset přijmout jakákoliv vláda, která zdědí Allendeho hospodářskou pohromu. Sanfuentes tak dal dohromady skupinu ekonomů, většinou absolventů Chicagské školy, která tento dokument vytvořila a vešla s ním ve známost jako „El Ladrillo“ („Cihla“) (Vial, 2006: 238).

„Cihla“ obsahovala základní principy pro fungování hospodářství: *„malý státní aparát poskytující podporu, dostatečně a zdravě financovaný; země otevřená světu, s nízkými a vyrovnanými celními poplatky; naprostá svoboda deregulace všech odvětví: ceny, podniky, vnitřní i zahraniční obchod, konkurence; dolar s reálnou hodnotou jako jediná měna; nezávislá a seriózní měnová politika; převaha trhu při přidělování prostředků; nábožný respekt k vlastnickým právům...“* (Vial, 2006: 239).

Celý plán se přes zmíněné důstojníky dostal až k Toribiovi Merinovi, který jakožto velitel námořnictva měl na starost hospodářskou politiku (jednotlivé resorty se po převratu rozdělily mezi frakce armády). Merinovi se plán zalíbil a určil ředitelem plánu Roberta Kellyho, tak se také tento plán stal od počátku součástí vojenského režimu.

Následně členové Chicagské školy získávají důležitá místa v ekonomické sféře: Sergio de Castro a Pablo Baraona na ministerstvu hospodářství a zemědělství a Andrés Sanfuentes na ministerstvu financí.

V roce 1974 nastává ovšem nečekaný propad, který zapříčinilo několik faktorů: katastrofální situace po vládě Allenda, pokles cen mědi, zvýšení ceny ropy, navýšení úroků na mezinárodní scéně a vysoké veřejné výdaje kryté novými emisemi bankovek. Tento propad končí nárůstem inflace na rekordních 369 %.

Opatření navrhovaná Chicagskými odchovanci nebyla zavedena všechna. I když řada důležitých prošla, nestačilo to zabránit blížící se katastrofě. Byl tedy odvolán ministr financí Gotuzzo a na jeho místo byl dosazen Jorge Cauas, viceprezident centrální banky. Situace se na počátku roku 1975 neustále zhoršovala a Chicagská škola měla více a více odpůrců. V této situaci přichází Robert Kelly, který po dohodě s Pinochetem, vypracovává nouzový plán, který je posléze přijat. Jeho provedením byl pověřen ministr financí Cauas, který k tomu získal zvláštní pravomoci. Následně se „Chicagští hoši“ dostávají do všech klíčových pozic v chilské ekonomice (Vial, 2006: 240-244).

Dne 24. dubna 1976 Cauas vyhláší v rozhlase a televizi novou politiku. Oznamuje snížení veřejných výdajů o předpokládaných 15-25%, zmrazení a snížení počtu státních zaměstnanců (hovoří se až o 30 %), zvýšení daní (zejména daně z příjmu a daně z přidané hodnoty), bylo urychleno tempo prováděné hospodářské liberalizace: ceny, úrokové míry, cla, obchod, zpětné privatizace. Za podezřelých podmínek při zpětných privatizacích ovšem pokladna přišla až o 30 % skutečné hodnoty prodávaných aktiv. Toto také bylo terčem kritiky, ovšem kritici zapomínali na to, že obrovské ztráty, dluhy a přeplácení zaměstnanců se nejvíce podílelo na schodku veřejného rozpočtu, a tím také na vydávání nového oběživa a následném růstu inflace (Vial, 2006: 245-246).

Hospodářský šok přinesl několik výsledků. Zejména inflace klesla na 343 %, schodek veřejného rozpočtu i schodek státních podniků klesl, ten následně mizí úplně a tyto podniky se stávají ziskové. Avšak klesá hrubý domácí produkt o 12,5 %, průmyslová výroba o 30 %, sociální výdaje o 40 % a nezaměstnanost stoupá z 9 % na 16 %.

V roce 1976 ovšem nastává obrát. Inflace klesne na 198 % a v roce 1978 na 84 %. Hrubý domácí produkt stoupá nejprve mírně o 3,5 %, ale v dalších čtyřech letech stoupá velice strmě. Pouze nezaměstnanost zůstává mezi 16-18 % (Vial, 2006: 247).

V roce 1982 se však situace obrátila a ekonomiku Chile postihla recese. Ovšem za touto recesí nestála politika Chicagské školy. Řada podniků zkrachovala či byla vzata do nucené správy státem. Nastala tak situace, kdy mnoho podniků znárodněných za Allendeho, následně zprivatizovaných, se opět dostalo do rukou státu. Inflace a nezaměstnanost výrazně stoupla a stát vedl devalvační měnovou politiku. Chicagská škola se stala symbolem nenávisti a přišla o své postavení v řízení ekonomiky Chile. Při hladových pouličních protestech, které potírala policie, umíralo průměrně třicet lidí denně. Junta navíc výrazně omezila činnost odborů, zrušila právo na stávkou a rozhodně odmítla připustit předání moci civilní vládě. Situace se obrátila až v polovině 80. let. Teprve v roce 1986 se však nezaměstnanost vrátila na svou původní hodnotu a v roce 1987 započal značný ekonomický růst (Vial, 2006: 415).

5.3. Co přinesl Pinochetův režim

Pinochet svou podporou puče bezesporu zamezil občanské válce, která by sebou nesla řadu obětí.

Stál také za obnovením vlastnického práva, na jehož základě vybudoval nový ekonomický systém. Jeho základními principy byl minimální zásah státu, tržní ekonomika, vyrovnanost veřejných financí a zejména státního rozpočtu, volné podnikání, volná hospodářská soutěž, volné ceny a úroky, celková deregulace a otevřenost navenek. V roce 1987 tak byla zahájena cesta růstu, který se během jednoho desetiletí zdvojnásobil (Vial, 2006: 621).

Zavedením pracovního plánu, který přizpůsobil otevřené ekonomice, zpružnil systém zaměstnanosti. Vytvořil systém podpory sociálního bydlení, který funguje dodnes. Uvedl do praxe nový úspěšný systém sociálního zabezpečení, který se opíral o řadu fondů s mnoha výhodami. Decentralizoval na úrovni obcí základní vzdělání. Soukromé školy jsou tak podporovány dotacemi k poskytování bezplatného vzdělání. Otevřel také cestu soukromým univerzitám (Vial, 2006: 622).

Ovšem Chile za vlády Pinocheta si také nelze představit bez politického útlaku a porušování základních lidských práv, které postihlo desetitisíce Chileňanů.

6. Srovnání s Perónovým režimem

Dne 24. února 1946 se ujal vlády v Argentině nový prezident, byl jím generál Juan Domingo Perón. Perón se, na rozdíl od Pinocheta, chopil vlády legitimním způsobem, a to vítězstvím ve volbách. Ovšem ani Perón nebyl svatý, jelikož vešel do podvědomí lidu hlavně díky převratu v roce 1943, který ho vynesl do ministerského křesla. Byl jedním ze 4 strůjčů tohoto převratu a úspěšně se mu podařilo svrhnout vládu prezidenta Ramóna Castilla. Nastal tak konec konzervativní vlády a k moci se dostala skupinka plukovníků s fašistickými sympatiemi. V nové vládě se mu podařilo vybojovat místo ministra války a náměstka ministra sociálních věcí (Torre – De Riz, 1991: 73).

Za jeho úřadování byla zavedena placená dovolená, upravena práce na venkově a mnoho dalšího, čímž stoupl v oblibě. Ovšem brzy narazil na odpor opozice, která ho demonstrací donutila opustit svůj post. Avšak stačil ještě posledním dekretem zvýšit platy a zavést minimální mzdu, čímž si dělnické vrstvy naklonil ještě blíž. Poté byl uvězněn, ale zanedlouho byl osvobozen vzbouřenými dělníky podporovanými Perónovými příznivci v armádě a policii. Toto ho následně dostalo k výhře v demokratických prezidentských

volbách v roce 1946 (Torre – De Riz, 1991: 74). Perónova politika v předprezidentském období a nejen v něm je charakterická svým zaměřením na práva a postavení pracujících a na sociální politiku vůbec, kdežto Pinochet zaváděl reformy hlavně jen v oblasti sociálního zabezpečení.

Krátce poté, co se Perón ujal úřadu, začal řešit problémy na lokální úrovni. Nahradil veškeré místní autority z jednotlivých regionů svými následovníky z řad armády. Armáda se poté dále velice rychle integrovala do Perónova režimu, což je i shodný rys Pinochetova Chile, kde toto mělo trochu jiné podmínky (Torre – De Riz, 1991: 76).

Pinochet se ocitl v odlišné situaci tím, že v Chile začala vládnout jeho vojenská junta, což předpokládalo kontrolu veškerého politického dění armádou a nahrazení původních politiků se samozřejmě také předpokládalo. Ovšem i v rámci junty docházelo k rozporům, kdy například velitel letectva generál Gustavo Leigh Gurmán byl vyhozen s junty, zejména kvůli své kritice politiky svobodného trhu, kterou prosazovala Chicagská škola, a kritice Pinocheta vůbec (Vial, 2006: 301).

Dále si Perón vytyčil dva zásadní cíle své vlády – sociální spravedlnost, která mu zajistila širokou podporu, a politickou nezávislost. Ovšem jednalo se spíše o politickou nezávislost na velmocích. Sám Perón totiž podporoval po prvním neúspěšném období ve funkci chilského prezidenta Carlose Ibáñeze, který se následně stal v roce 1952 opět prezidentem Chile. Perón zprvu nejevil o Ibáñeze, který řadu let žil v argentinském exilu, zájem, poté si však uvědomil, že Ibáñez má reálné šance znovu dobýt prezidentský palác. Poté, co se mu to povedlo, Perón začal usilovat hospodářské sjednocení Chile a Argentiny ve střednědobém horizontu a dokonce i o politické spojení obou zemí (Vial, 2006: 80).

Perón také, stejně jako Pinochet když vydal novou ústavu v roce 1980 a upevnil si tak svou moc na úkor parlamentu, omezoval některé státní instituce. První byl na řadě Nejvyšší soud, který vzdoroval sociálním reformám. Jeho soudci byli v roce 1947 propuštěni. Stejný osud čekal vysoké školství, kdy tisíce profesorů dostali výpověď. Jedny z největších novin, La Prensa, byly znárodněny a stát tak vlastnil monopol nad médii (Torre – De Riz, 1991: 78).

Perónova vláda se také od Pinocheta lišila masivním vyvlastňováním podniků a politikou znárodnění veřejných služeb (železnice, komunikace, obchodní loďstvo, aerolinky atd.) (Torre – De Riz, 1991: 79).

Dalo by se říct, že rozhazovačná sociální politika zapříčinila následující krizi a zvedla tak odpor vůči Perónovi. Na konci roku 1947 začala neudržitelně růst inflace. Z hodnoty 3,6 % v roce 1947 vystoupila v roce 1948 na 15,3 % a v roce 1949 na 23,3 %. Růst veřejných výdajů a následný růst veřejného schodku doplnil obraz narůstajících problémů (Torre – De

Riz, 1991: 87). Podobný vývoj můžeme vidět v Chile za vlády Salvadora Allendeho. Perón si ovšem na vrcholu krize v letech 1951 a 1952, kdy inflace vystoupila na 30 % a schodek činil 455 miliónů amerických dolarů, uvědomil, že takhle to dál nejde, a rozhodl zrevidovat své původní priority. V roce 1952 tak začal upřednostňovat stabilitu nad ekonomickým růstem, zemědělství nad průmyslem, privátní sektor a zahraniční investice nad veřejným sektorem. Na dva roky byl zmražen růst platů a platy podlehly přísné kontrole, která je přiměřeně snižovala. Do roku 1953 klesla průmyslová výroba o 9 % a platy o 25 %. Nová orientace ekonomiky tak zahrnovala novou roli pro zahraniční investice. Následně vyvstala také potřeba importu, zejména paliv a surovin (Torre – De Riz, 1991: 89).

V roce 1953 nastal však díky změnám obrát. Bilance zahraničního obchodu v letech 1953 a 1954 byla pozitivní a schodek se taktéž snížil. Inflace klesla na 3,8 % a platy začaly růst. Navzdory skvělým výsledkům však zemědělská produkce nebyla schopná vytvořit takový přebytek, aby jej bylo možné exportovat (Torre – De Riz, 1991: 90).

V roce 1955 se Perón obrátil proti katolické církvi, současně nastala vlna nevole proti Perónovi, ve které figurovala i armáda, která byla z počátku oporou jeho vlády. Perón byl následně svržen a svůj úkryt musel hledat v exilu. Ovšem v Argentině zůstala početná skupina jeho příznivců, která ho dostala v roce 1973 opět do čela státu. Avšak v roce 1974 Juan Domingo Perón umírá (Torre – De Riz, 1991: 90-93). Pinochet, ve srovnání s Perónem, však přišel o moc na základě referenda, které uposlechl a poté předal moc nově demokraticky zvolenému prezidentovi Patricio Aylwinovi, a ne násilným převratem (Vial, 2006: 509).

7. Závěr

Závěrem mé seminární práce bych rád upozornil na fakt, že vláda Augusta Pinocheta dovedla Chile k nebývalému ekonomickému rozvoji mezi lety 1987 a 1997, kdy se tento růst prakticky zdvojnásobil. Pinochet také přispěl k rozvoji Chile řadou úspěšných reforem v sociálním systému. Je také jisté, že zabránil možné občanské válce a nástupu komunismu v Chile, který by sebou nesl daleko větší množství obětí než má na svědomí Pinochet.

Avšak toto všechno nemůže ospravedlnit politickou nesvobodu a útlak mnoha obyvatel, který byl často směřován i proti nevinným či dokonce dětem.

8. Literatura

Angell, Alan: 1991. Chile since 1958. In: Bethell, Leslie (ed.): *The Cambridge History of Latin America. Volume VIII. Latin America since 1930: Spanish South America*. Cambridge University Press: Cambridge.

Barros, Robert: 2001. Personalization and Institutional Constraints: Pinochet, the Military Junta, and the 1980 Constitution. *Latin American Politics and Society*. Vol. 43, No. 1, pp. 5-28.

Mastrianni, Jessalyn: 2008. Chilean Government Will Sue Families over False Missing Reports. *Impunity Watch Reporter*. 30.12.2008. Dostupné na: http://www.impunitywatch.com/impunity_watch_south_amer/2008/12/chilean-government-will-sue-families-over-false-missing-reports.html, 14.11.2009.

Torre, Juan Carlos – De Riz, Liliana: 1991. Argentina since 1946. In: Bethell, Leslie (ed.): *The Cambridge History of Latin America. Volume VIII. Latin America since 1930: Spanish South America*. Cambridge University Press: Cambridge.

United States Institute of Peace, dostupné na <http://www.usip.org>.

Vial, Gonzalo: 2006. *Pinochet. Portrét Diktátora*. Prostor: Praha.